

OBESOGENY – CZYM SĄ I W JAKI SPOSÓB PRZYCZYNIAJĄ SIĘ DO ROZWOJU OTYŁOŚCI?

dr hab. n. med.
Alina Kuryłowicz

XXIII Festiwal Nauki
28.19.2019r IMDiK PAN

Plan wykładu

- Dlaczego ciągle mówię o otyłości?
- Dlaczego tyjemy?
- Co to są obesogeny?
- Jak działają obesogeny?
- Kogo i jak przed nimi chronić?

Pandemia otyłości

- Według danych WHO z 2016r otyłość:
  - dotyczy ponad **1,9 miliarda** osób na świecie
  - jest przyczyną **2,8 miliona** zgonów rocznie
- *„Większość światowej populacji żyje w krajach, gdzie nadwaga i otyłość zabija więcej osób niż głód i niedożywienie”*

Definicja otyłości

Zawartość tkanki tłuszczowej:

- > 20% masy ciała dorosłego mężczyzny
- > 30% masy ciała dorosłej kobiety

Definicja otyłości

>40

III°

39.9-35

II°

34.9-30

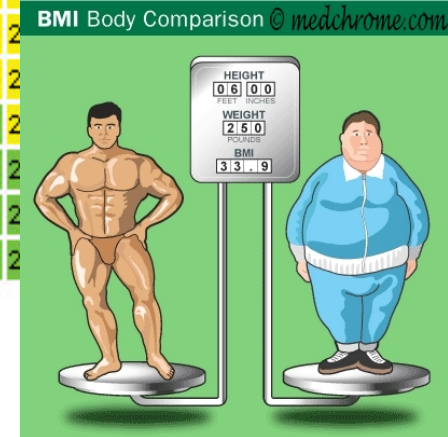
I^o

29.9-25

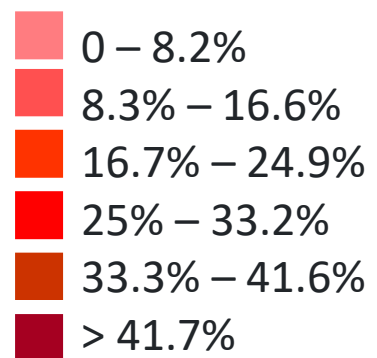
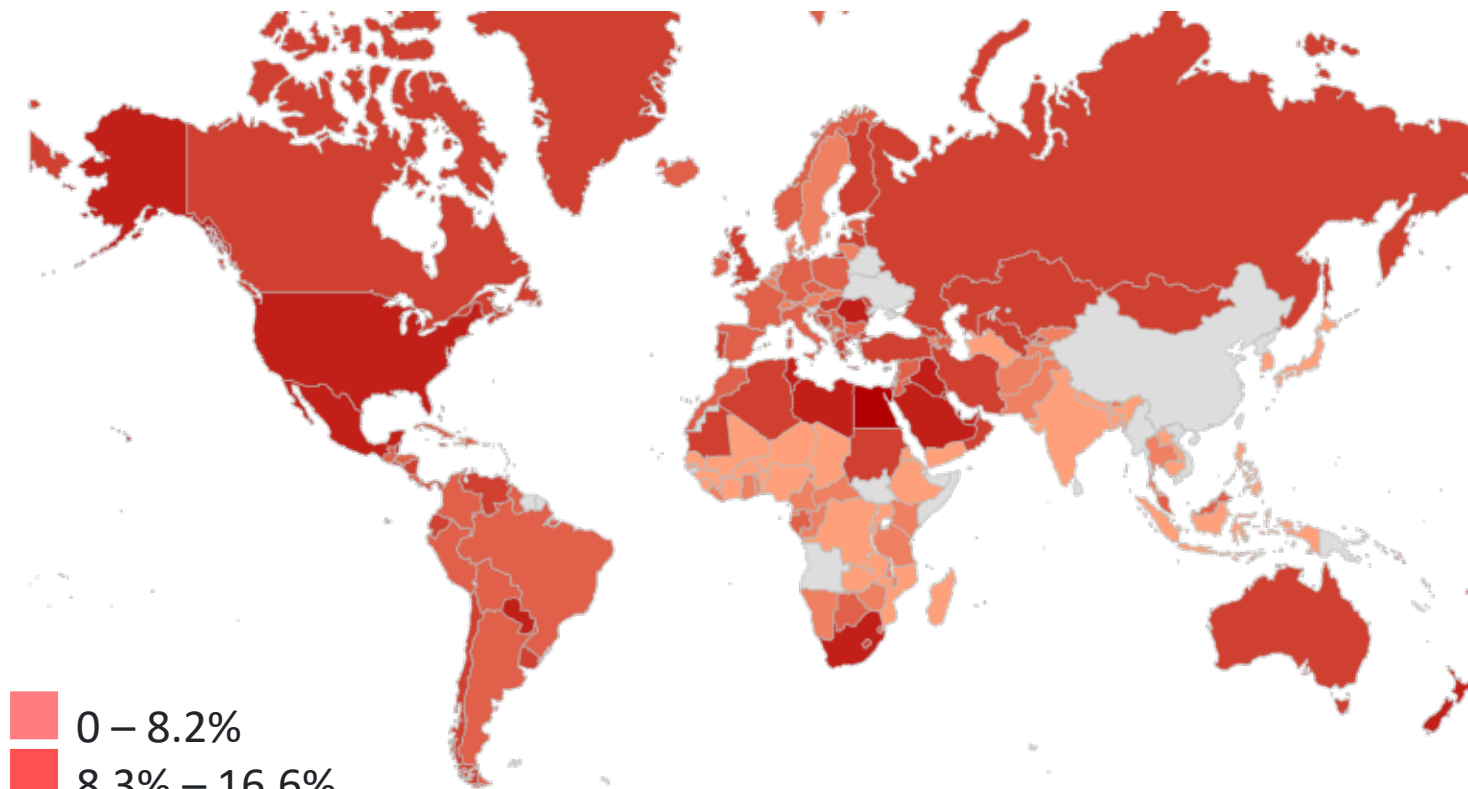
24.9-18.5

Problemy z BMI

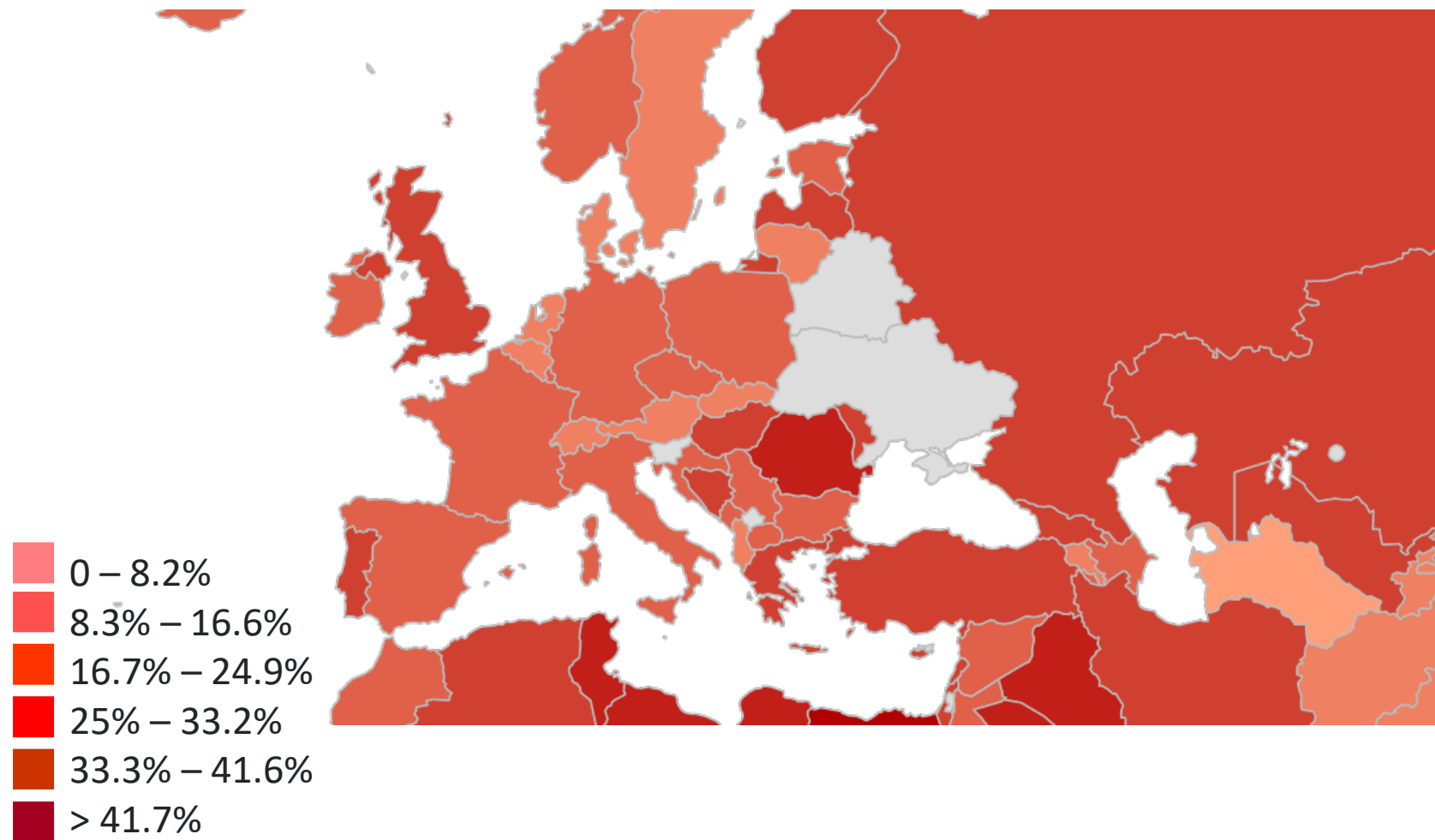
WEIGHT lbs	100	105	110	115	120	125	130	135	140	145	150	155	160	165	170	175	180	185	190	195	200	205	210	215
kg	45.5	47.7	50.0	52.3	54.5	56.8	59.1	61.4	63.6	65.9	68.2	70.5	72.7	75.0	77.3	79.5	81.8	84.1	86.4	88.6	90.9	93.2	95.5	97.7
HEIGHT in/cm	Underweight	Healthy					Overweight					Obese					Extremely obese							
5'0" - 152.4	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42
5'1" - 154.9	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	
5'2" - 157.4	18	19	20	21	22	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
5'3" - 160.0	17	18	19	20	21	22	23	24	24	25	26	27	28	29	30	31	32	32	33	34	35	36	37	38
5'4" - 162.5	17	18	18	19	20	21	22	23	24	24	25	26	27	28	29	30	31	31	32	33	34	35	36	37
5'5" - 165.1	16	17	18	19	20	20	21	22	23	24	25	25	26	27	28	29	30	30	31	32	33	34	35	35
5'6" - 167.6	16	17	17	18	19	20	21	21	22	23	24	25	25	26	27	28	29	29	30	31	32	33	34	34
5'7" - 170.1	15	16	17	18	18	19	20	21	22	22	23	24	25	25	26	27	28	29	29	30	31	32	33	33
5'8" - 172.7	15	16	16	17	18	19	19	20	21	22	22	23	24	25	25	26	27	28	28	29	30	31	32	32
5'9" - 175.2	14	15	16	17	17	18	19	20	20	21	22	22	23	24	25	25	26	27	28	28	29	30	31	31
5'10" - 177.8	14	15	15	16	17	18	18	19	20	20	21	22	23	23	24	25	25	26	27	28	28	29	30	30
5'11" - 180.3	14	14	15	16	16	17	18	18	19	20	21	21	22	23	23	24	25	25	26	27	28	29	30	30
6'0" - 182.8	13	14	14	15	16	17	17	18	19	19	20	21	21	22	23	23	24	25	25	26	27	28	29	29
6'1" - 185.4	13	13	14	15	15	16	17	17	18	19	19	20	21	21	22	23	23	24	24	25	26	27	28	28
6'2" - 187.9	12	13	14	14	15	16	16	17	18	18	19	19	20	21	21	22	23	23	24	24	25	26	27	27
6'3" - 190.5	12	13	13	14	15	15	16	16	17	18	18	19	20	20	21	21	22	23	23	24	24	25	26	26
6'4" - 193.0	12	12	13	14	14	15	15	16	17	17	18	18	19	20	20	21	22	22	23	23	24	24	25	25

WORLD OBESITY

WORLD OBESITY

Otyłość to problem!

Otyłość to nasz problem!

NADWAGA I OTYŁOŚĆ W POLSCE

22,3%

uczniów szkół podstawowych i gimnazjów
w Polsce ma nadwagę lub otyłość***

49%

Polek cierpi z powodu nadmiernej masy ciała
powyżej 25 BMI **

64%

mężczyzn w Polsce zmagają się z nadwagą
lub otyłością**

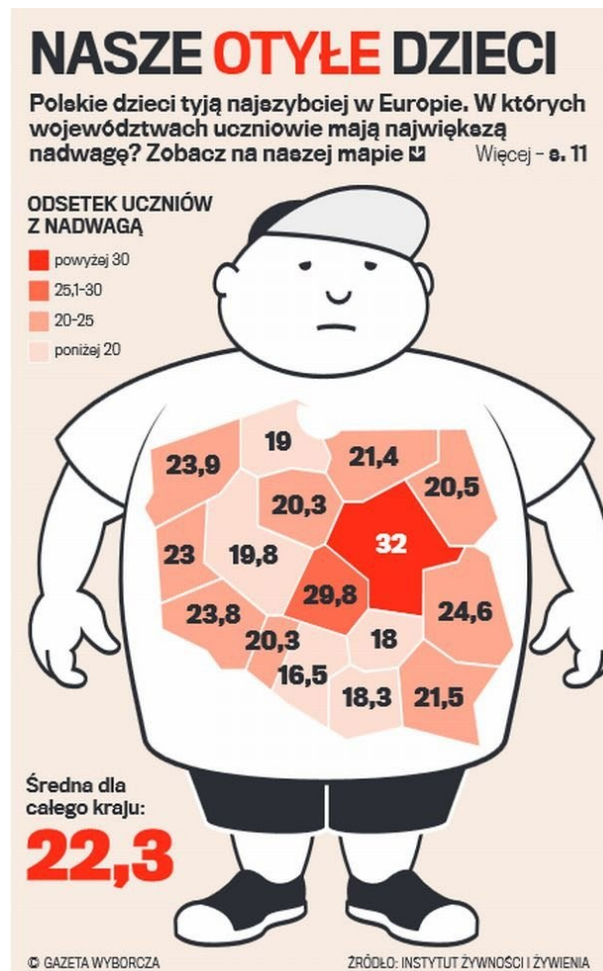
** dane wg raportu GUS „Stan zdrowia ludności w 2009 r.”

*** badanie przeprowadzone przez Instytut Żywności i Żywienia w ramach projektu „Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej” (KIK/34) współfinansowanego przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Dane za 2013 r. Kierownik projektu: prof. Mirosław Jarosz.

Otyłość to nasz problem!

- Według prognoz GUS w Polsce w 2025r:
  - 30% mężczyzn i 26% kobiet będzie otyłych
  - 68% mężczyzn i 53% kobiet będzie miało nadwagę
- Obecnie w Polsce:
  - 13% chłopców i 5% dziewcząt jest otyłe.
  - 44% chłopców i 25% dziewcząt ma nadwagę

Otyłość to nasz problem!

Plan wykładu

- Dlaczego ciągle mówię o otyłości?
- Dlaczego tyjemy?
- Co to są obesogeny?
- Jak działają obesogeny?
- Kogo i jak przed nimi chronić?

Dlaczego tyjemy?

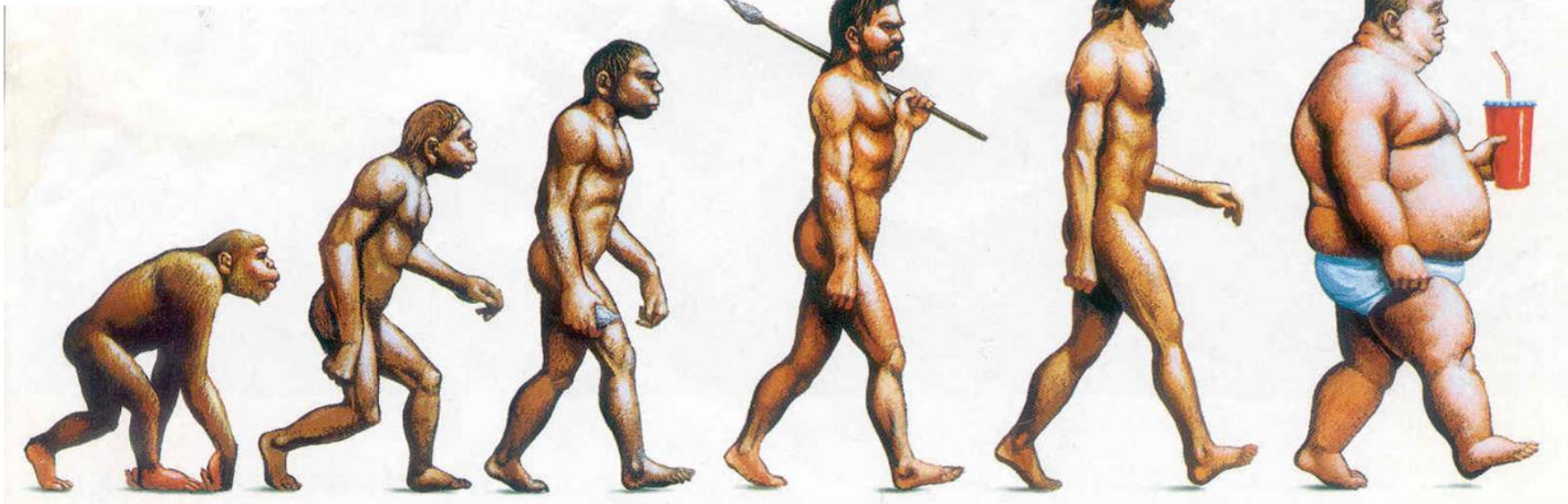

Przyczyny otyłości prostej

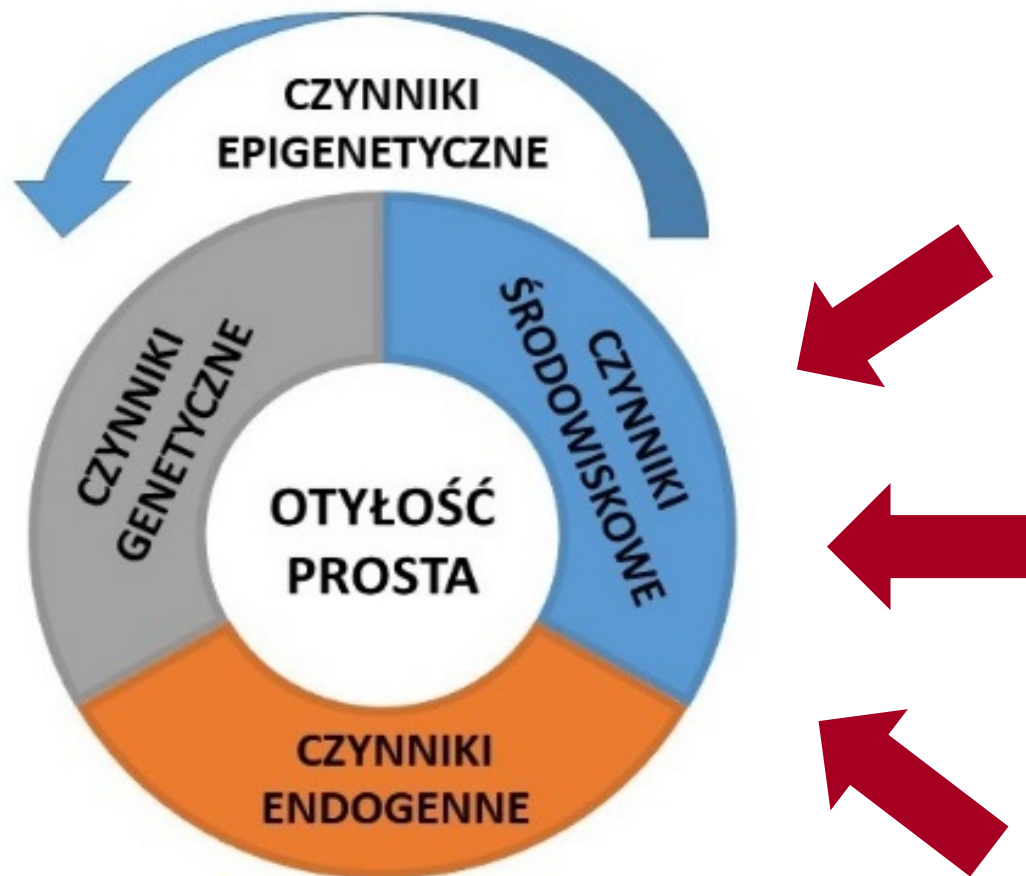
Oszczędny genotyp

David J P Barker FRS CBE

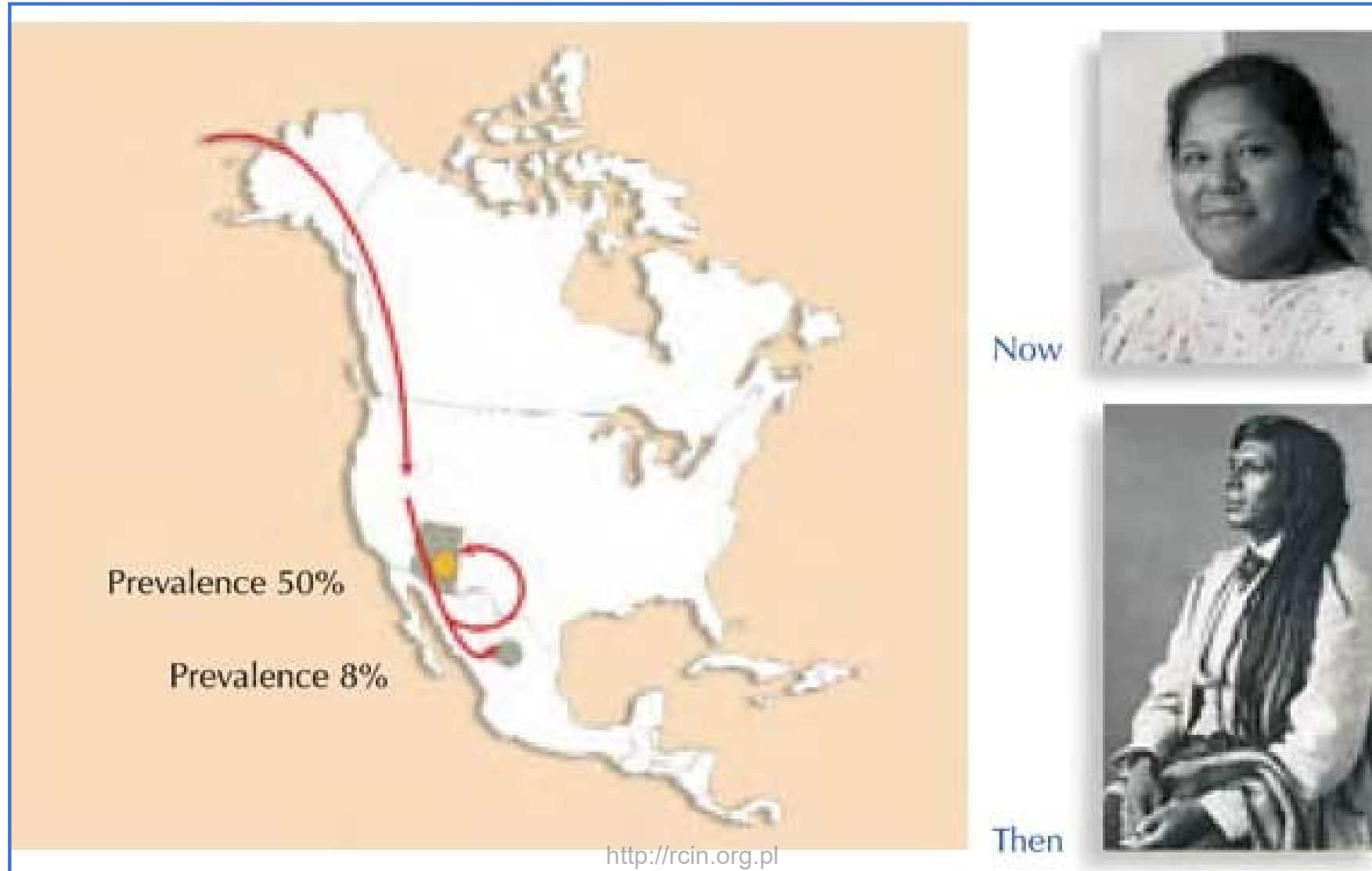
Dlaczego tyjemy?

Przyczyny otyłości prostej

Czynniki środowiskowe w otyłości prostej

Równowaga energetyczna

Czynniki środowiskowe w otyłości prostej

Zmiana wzorców aktywności, w tym sposobu:

- przemieszczania się

- wykonywania codziennych czynności

- spędzania wolnego czasu

<http://rcin.org.pl>

Dieta

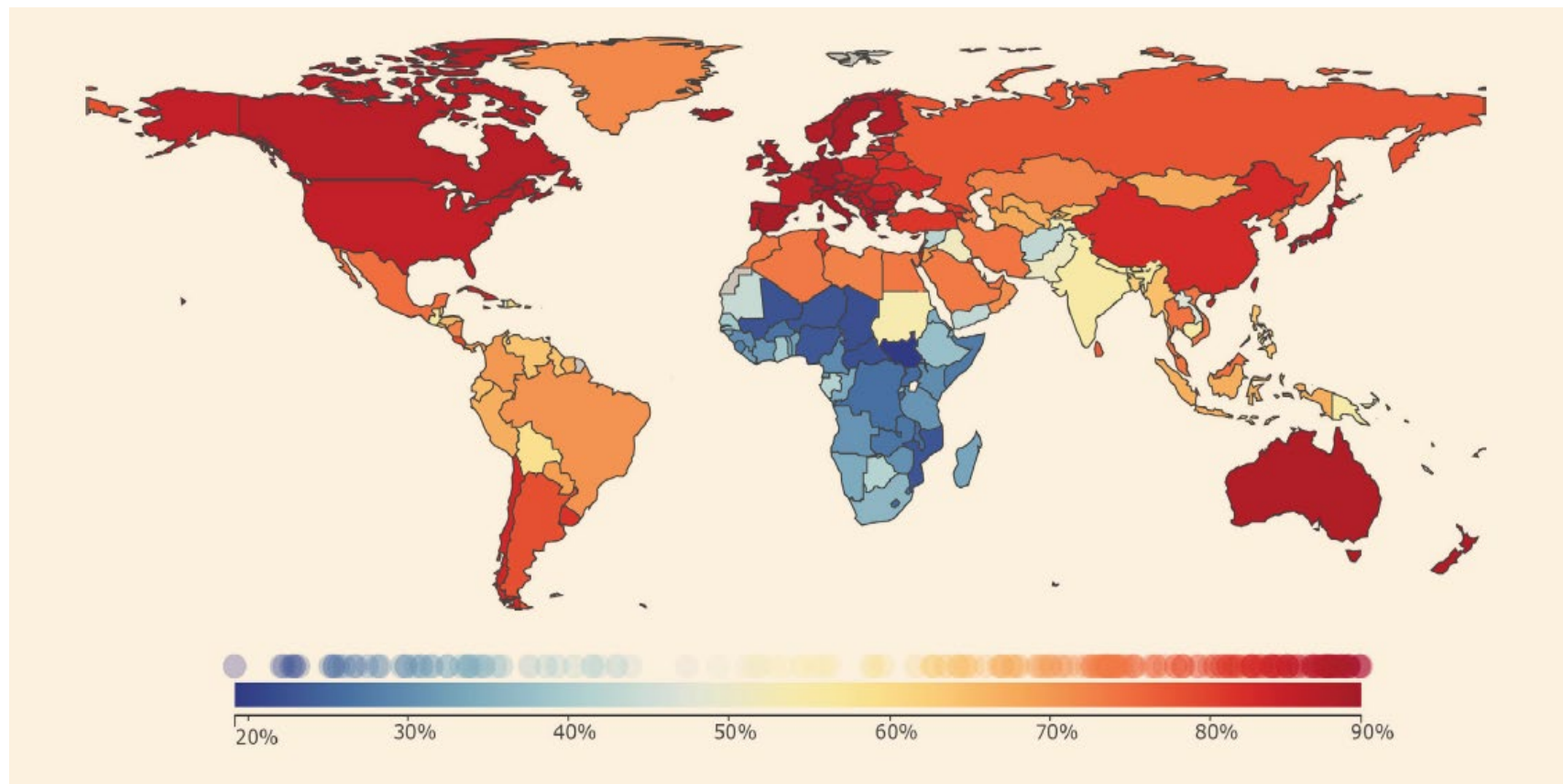
Równowaga energetyczna

Czy tylko?

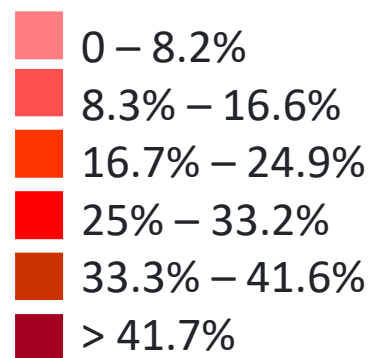
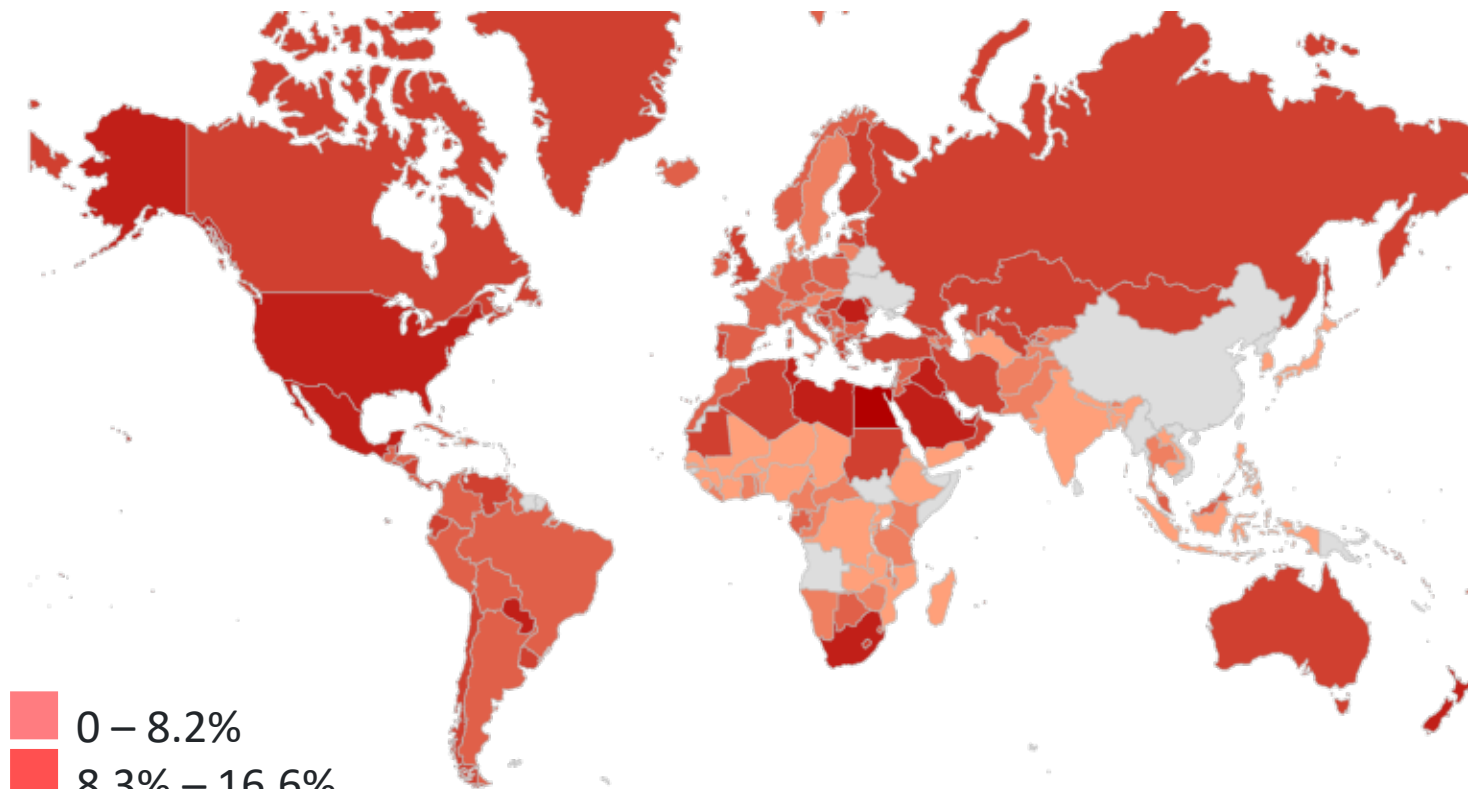
<http://rcin.org.pl>

Wzrost częstości występowania otyłości koreluje ze wzrostem zanieczyszczenia środowiska

WORLD OBESITY

Obesogeny (obesity+genes)

“Chemical toxins: a hypothesis to explain the global obesity epidemic”

- związek między przyrostem masy zwierząt laboratoryjnych, a ich ekspozycją na różne związki chemiczne:

- pestycydy
- rozpuszczalniki
- tworzywa sztuczne
- środki zmniejszające palność
- metale ciężkie

Dr Paula Baille-Hamilton
2002

Plan wykładu

- Dlaczego ciągle mówię o otyłości?
- Dlaczego tyjemy?
- Co to są obesogeny?
- Jak działają obesogeny?
- Kogo i jak przed nimi chronić?

Obesogeny

- Związki zaburzające
  - dojrzewanie komórek tłuszczowych
  - pracę tkanki tłuszczowej
  - tempo przemiany materii
  - kontrolę głodu i sytości

Prof. Bruce Blumberg

Gdzie znaleźć obesogeny?

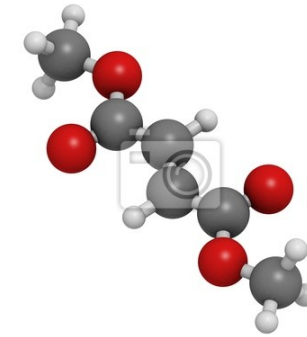
Gdzie znaleźć obesogeny?

OBESOGENS: Chemicals Making You Fat	
PESTICIDES 	Found in the Dirty Dozen and tap water.
BPA 	Canned foods, medical devices, cash register receipts
PFOA 	Nonstick cookware, Gore-Tex, Microwave popcorn bags, carpeting, clothing, backpacks, luggage, water
PHTHALATES 	Plastic, vinyl, toys, wall paint, air fresheners, beauty & bath care products
SOY 	Feed for livestock that is not grass fed, numerous packaged products
MSG 	Many canned foods and soups, many restaurants, other packaged foods
TBT 	Vinyl, pesticide, fungicide, bactericide and preservative for wood, textiles and carpets
ARTIFICIAL SWEETENERS: 	Diet drinks and foods, many low fat foods
ANTIBIOTICS 	Both for frequent sickness and in non-organic livestock animals.
PCBs: 	Found in fish, meat, dairy

MAMAVATION
CHANGING LIVES ONE MOM AT A TIME

Gdzie znaleźć obesogeny?

**Tlenek
Tributylocyny (TBT)**

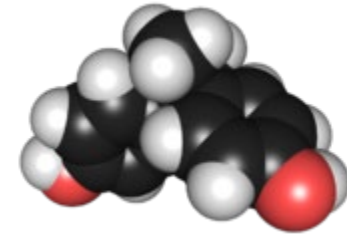
Najczęściej zanieczyszczone pestycydami

- Truskawki
- Jabłka
- Nektarynki
- Brzoskwinie
- Winogrona
- Czereśnie
- Szpinak
- Pomidory
- Ogórki

Gdzie znaleźć obesogeny?

**Bisfenol A
(BPA)**

Produkty zawierające BPA

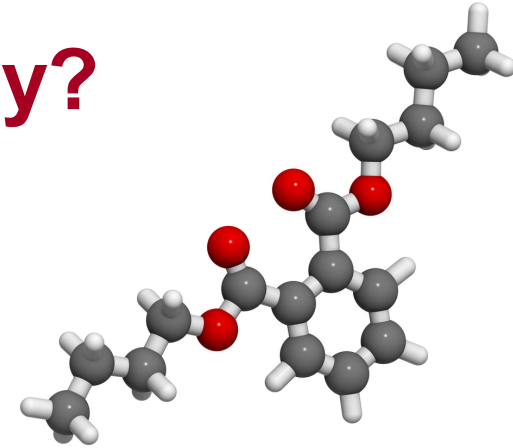

<http://les-carnets-de-lali.fr>

<http://rcin.org.pl>

Gdzie znaleźć obesogeny?

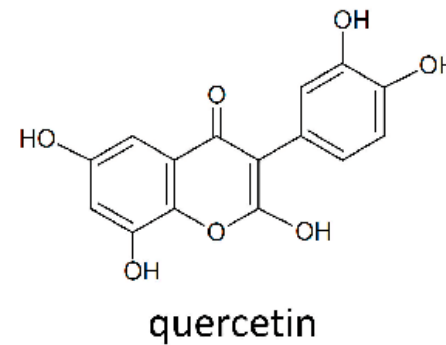
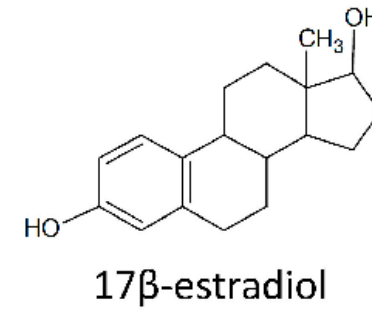
Ftalany

Produkty zawierające ftalany

Gdzie znaleźć obesogeny?

Fitoestrogeny

Plan wykładu

- Dlaczego ciągle mówię o otyłości?
- Dlaczego tyjemy?
- Co to są obesogeny?
- Jak działają obesogeny?
- Kogo i jak przed nimi chronić?

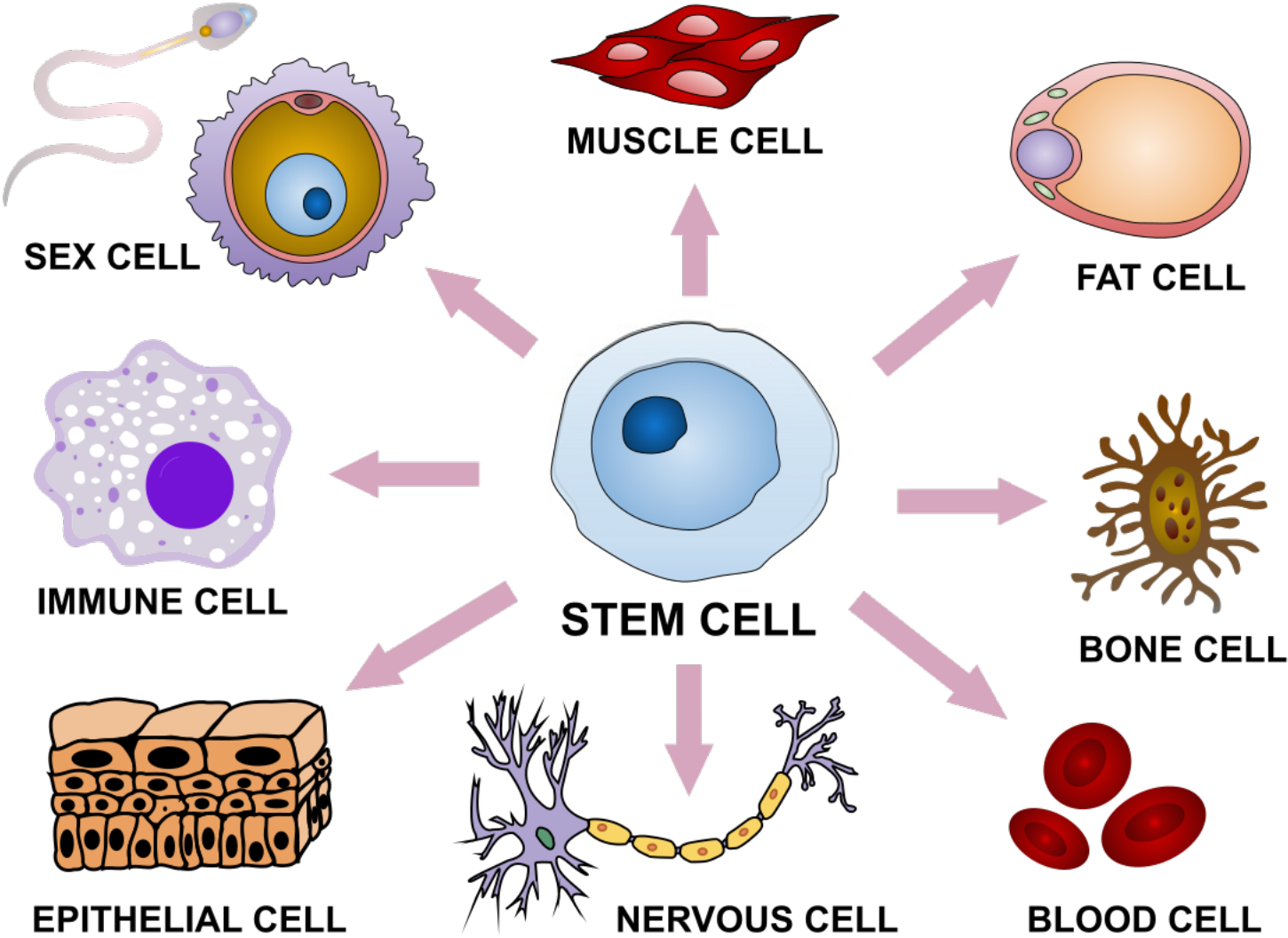

Jak działają obesogeny? (obesity+genes)

GENOTYP + ŚRODOWISKO = FENOTYP

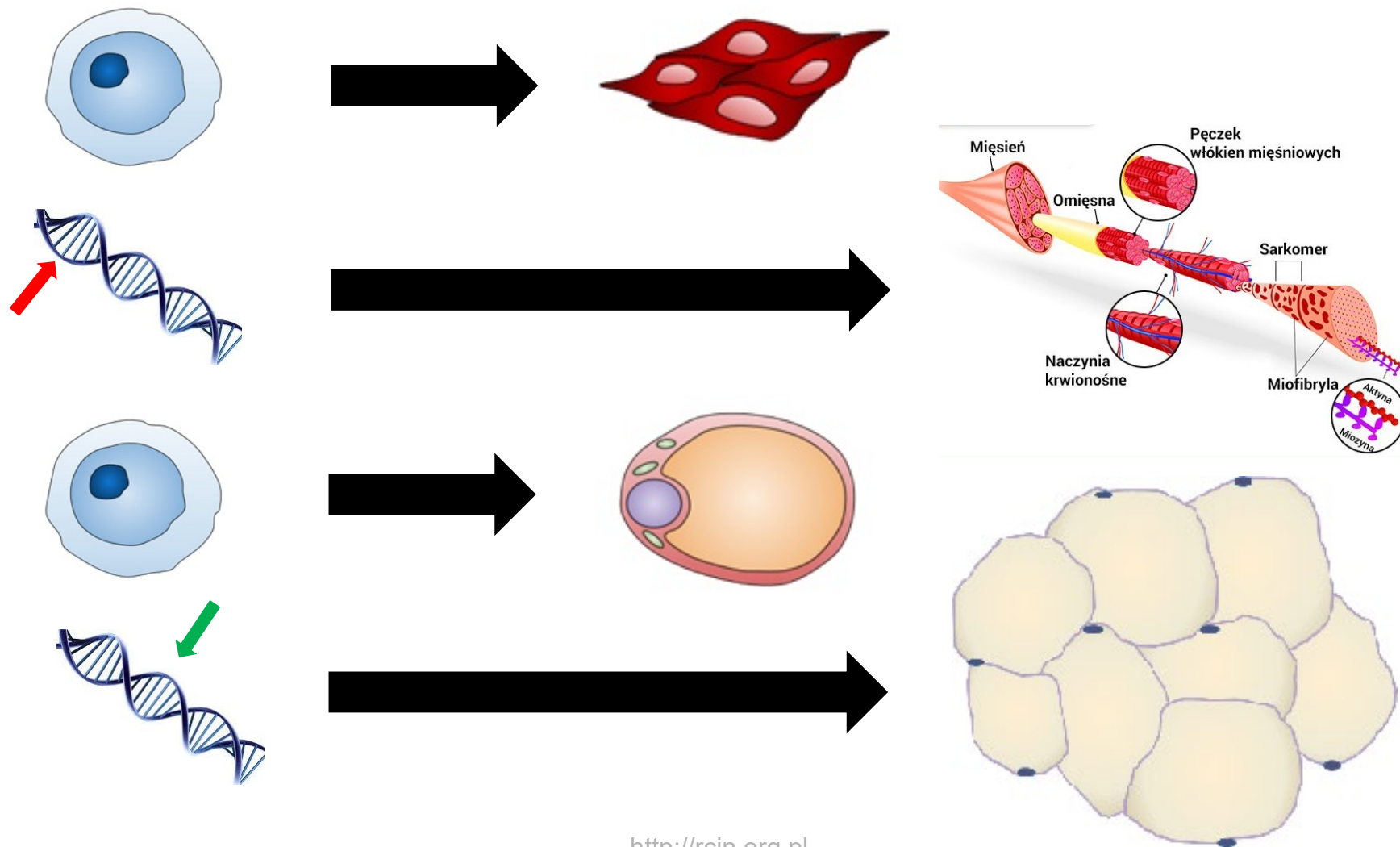

Jak działają obesogeny?

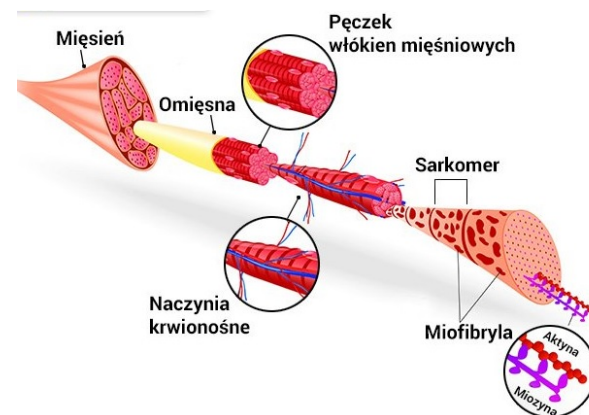
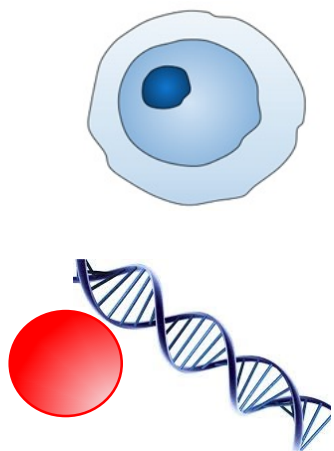

Jak działają obesogeny?

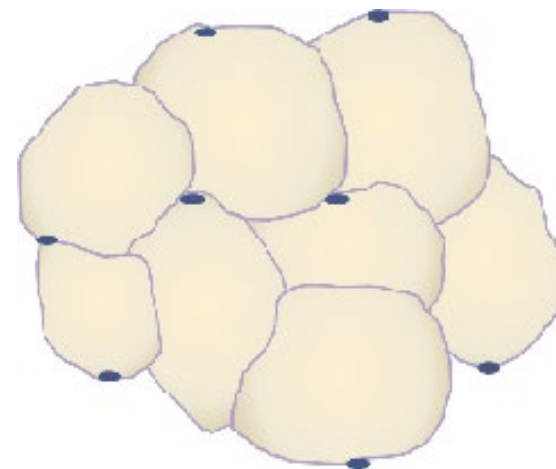
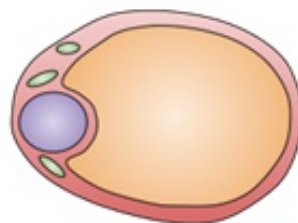
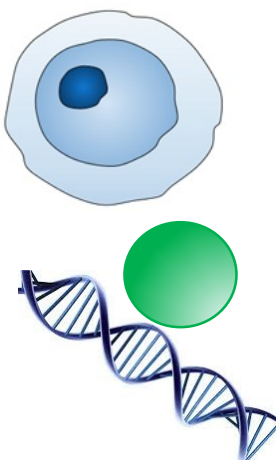

Jak włączyć i wyłączyć geny? czynniki transkrypcyjne

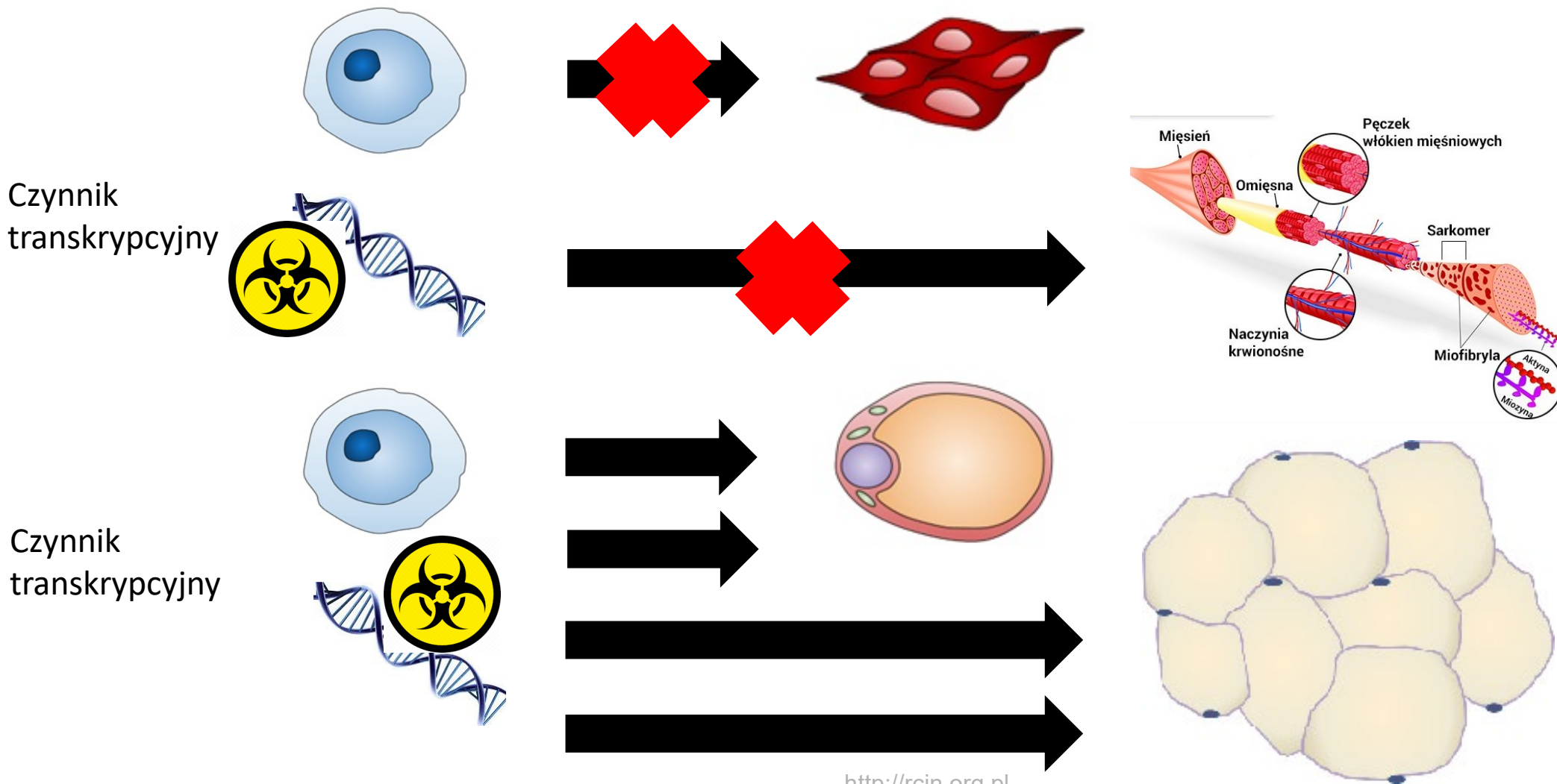
Czynnik transkrypcyjny

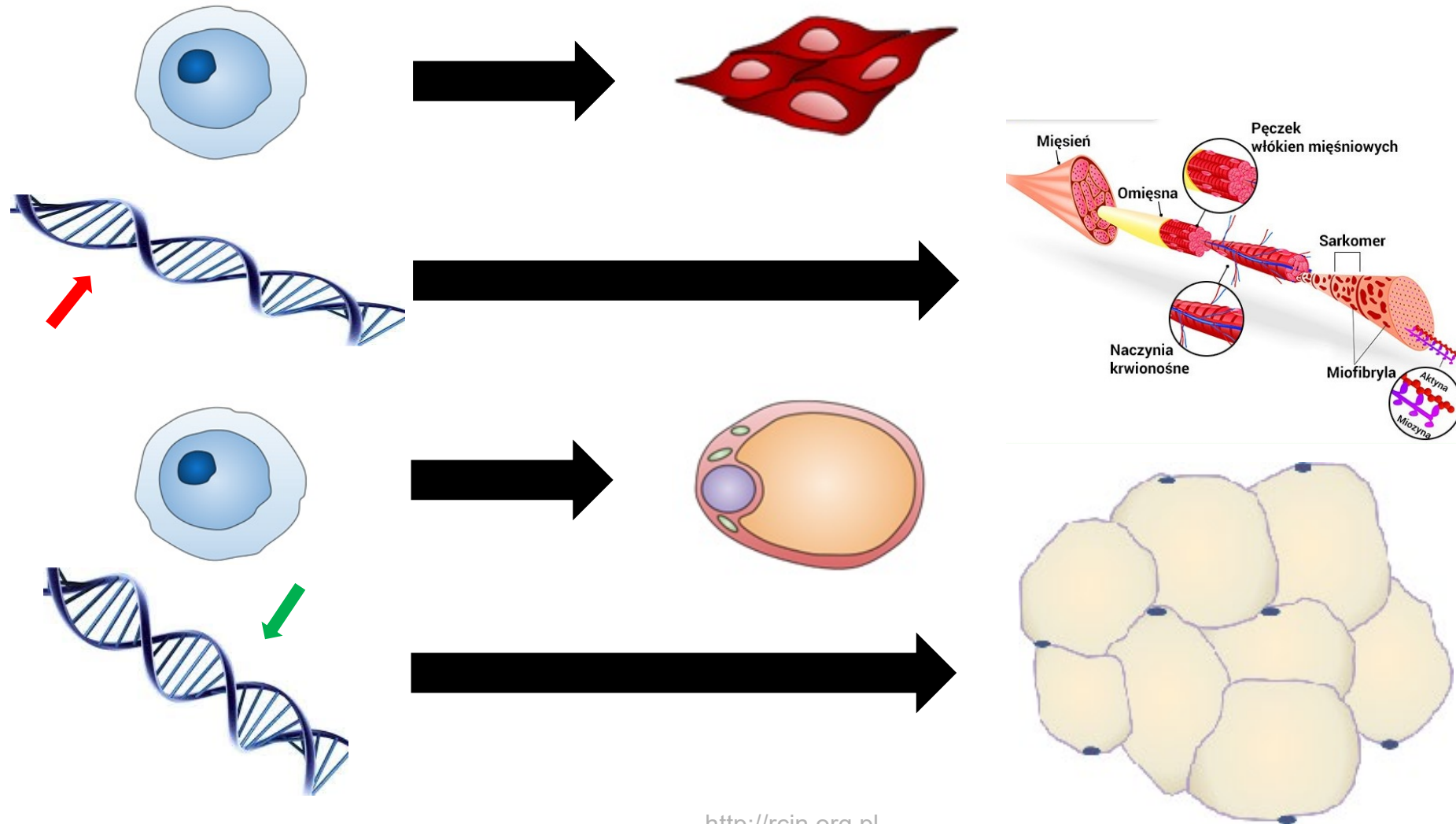
Czynnik transkrypcyjny

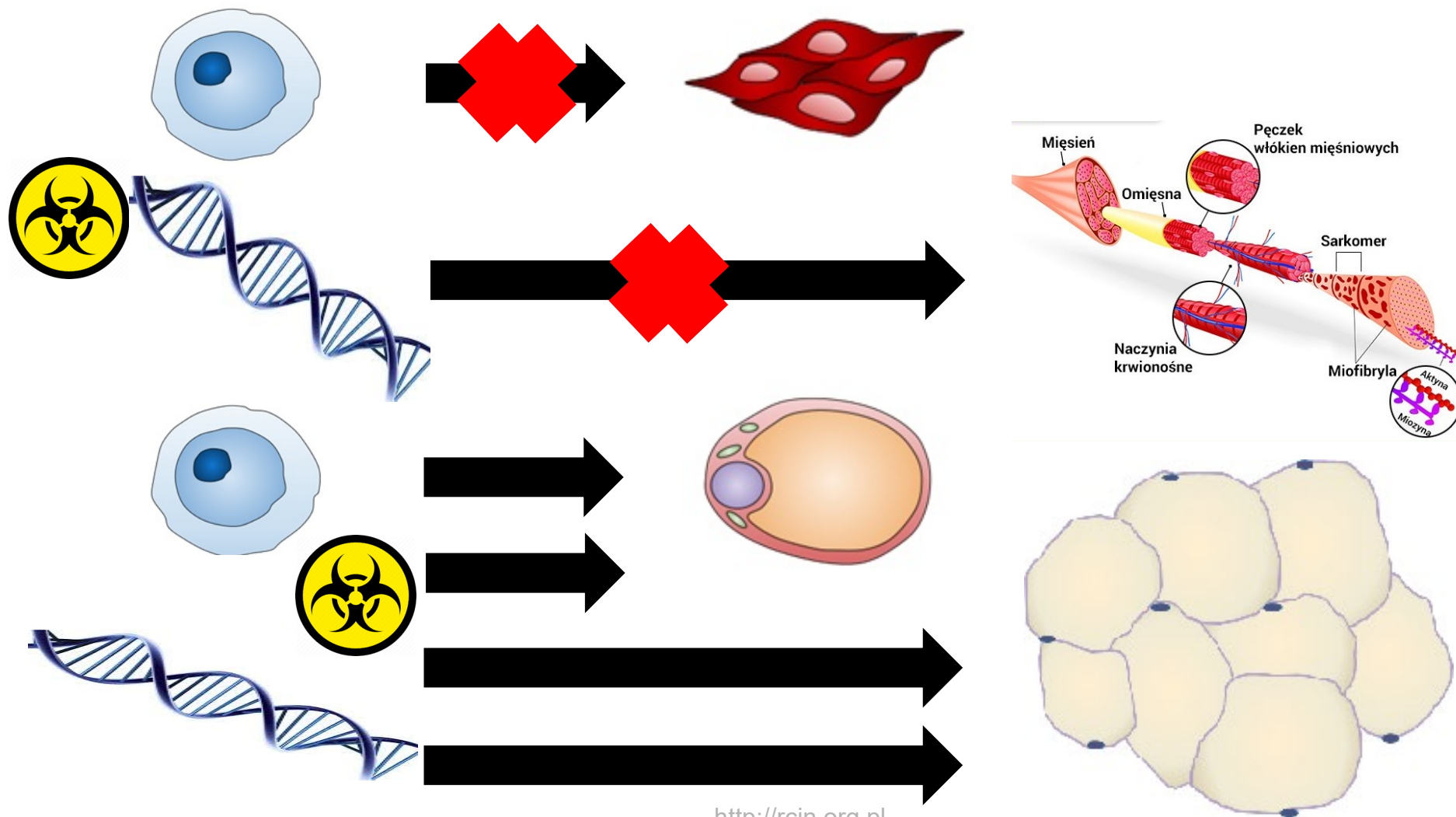
Jak włączyć i wyłączyć geny? czynniki transkrypcyjne

Jak włączyć i wyłączyć geny? zmiany epigenetyczne

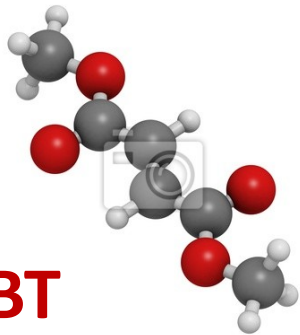
Jak włączyć i wyłączyć geny? zmiany epigenetyczne

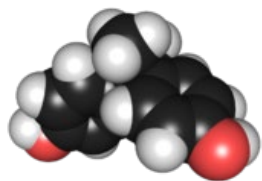

Jak działają obesogeny? nasilenie lipogenezy

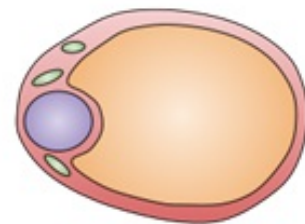
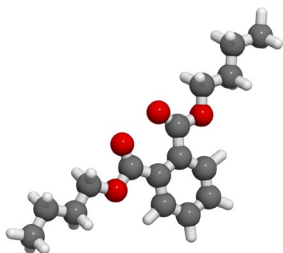
TBT

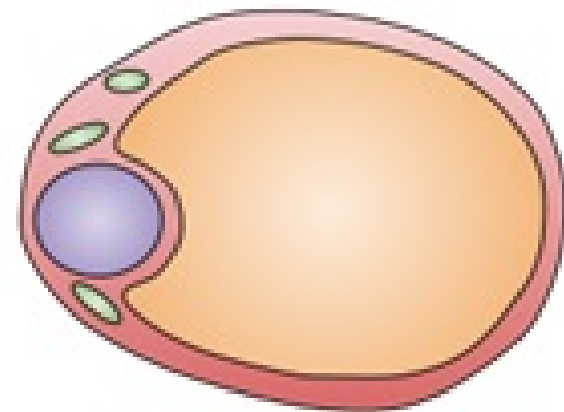
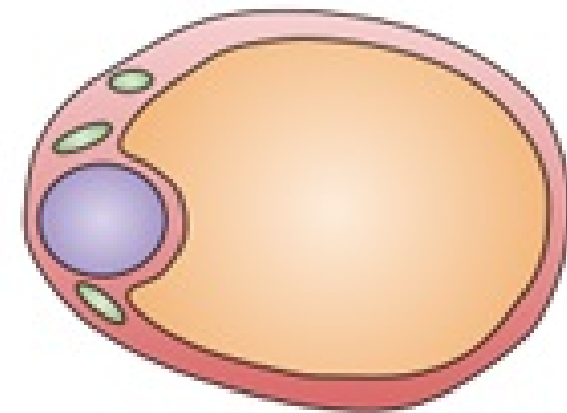
BPA

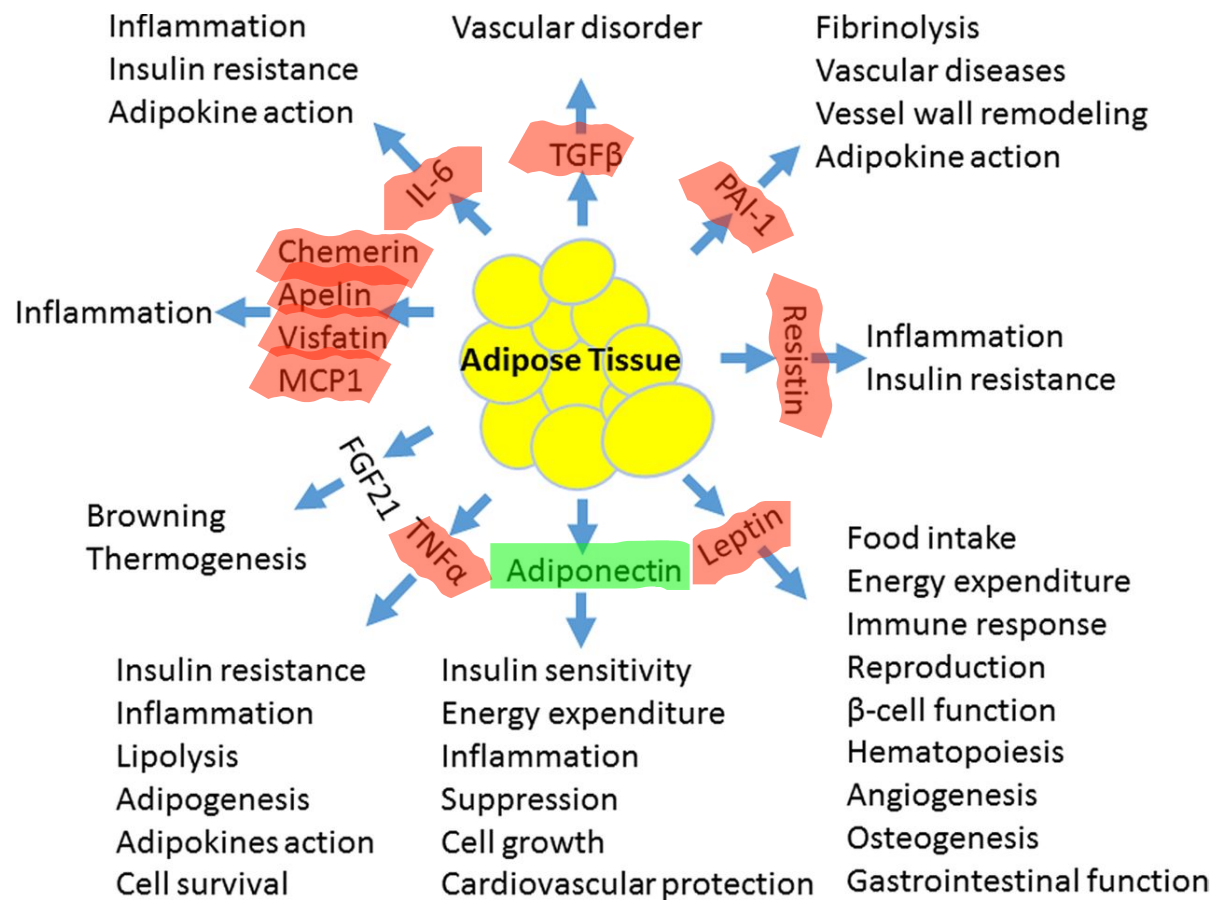
Ftalany

?

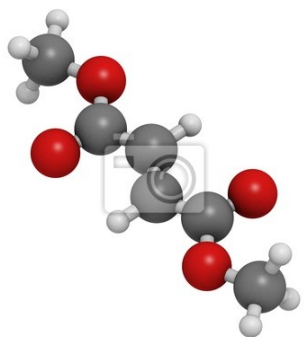

Jak działają obesogeny? zmiana profilu substancji wydzielanych przez tkankę tłuszczową

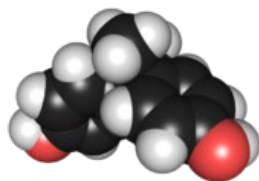

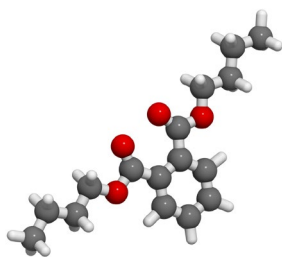
Jak działają obesogeny?

TBT

BPA

Ftalany

Plan wykładu

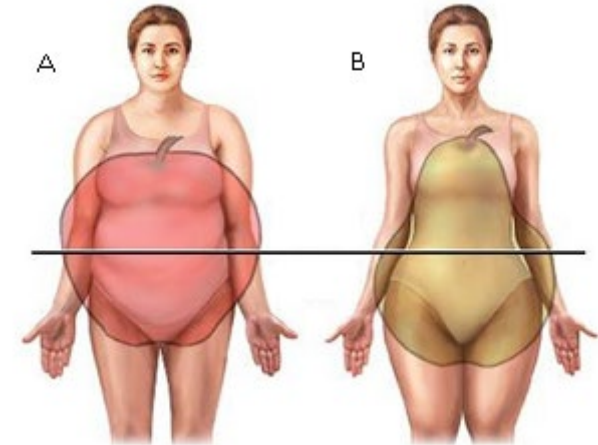
- Dlaczego ciągle mówię o otyłości?
- Dlaczego tyjemy?
- Co to są obesogeny?
- Jak działają obesogeny?
- Kogo i jak przed nimi chronić?

KOGO CHRONIĆ?

Wpływ fitoestrogenów na tkankę tłuszczową zależy od wieku

Dzieci = grupa docelowa

In the WHO European Region

1 in **3**
11-year-olds is
overweight
or
obese

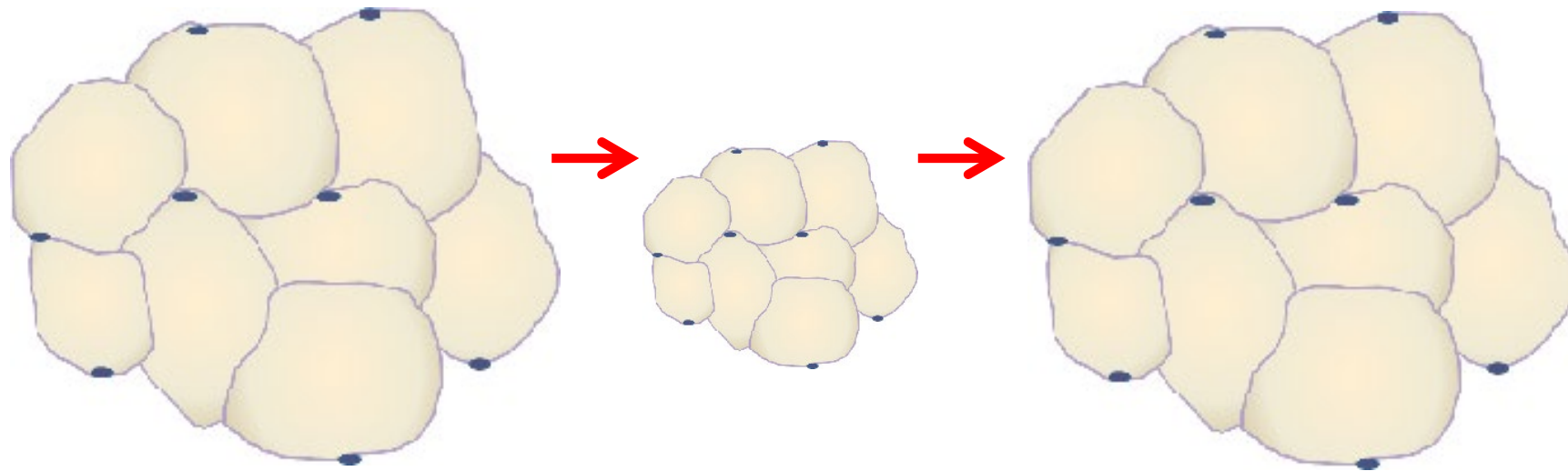
© WHO 03/2014

Otyłość u dzieci – okresy krytyczne

- Wczesne dzieciństwo
70% dzieci, u których otyłość rozwinęła się do 4rż pozostaje otyłymi w wieku dojrzałym
- Okres dojrzewania
20% dzieci, u których otyłość rozwinęła się podczas skoku pokwitaniowego pozostaje otyłymi w wieku dojrzałym

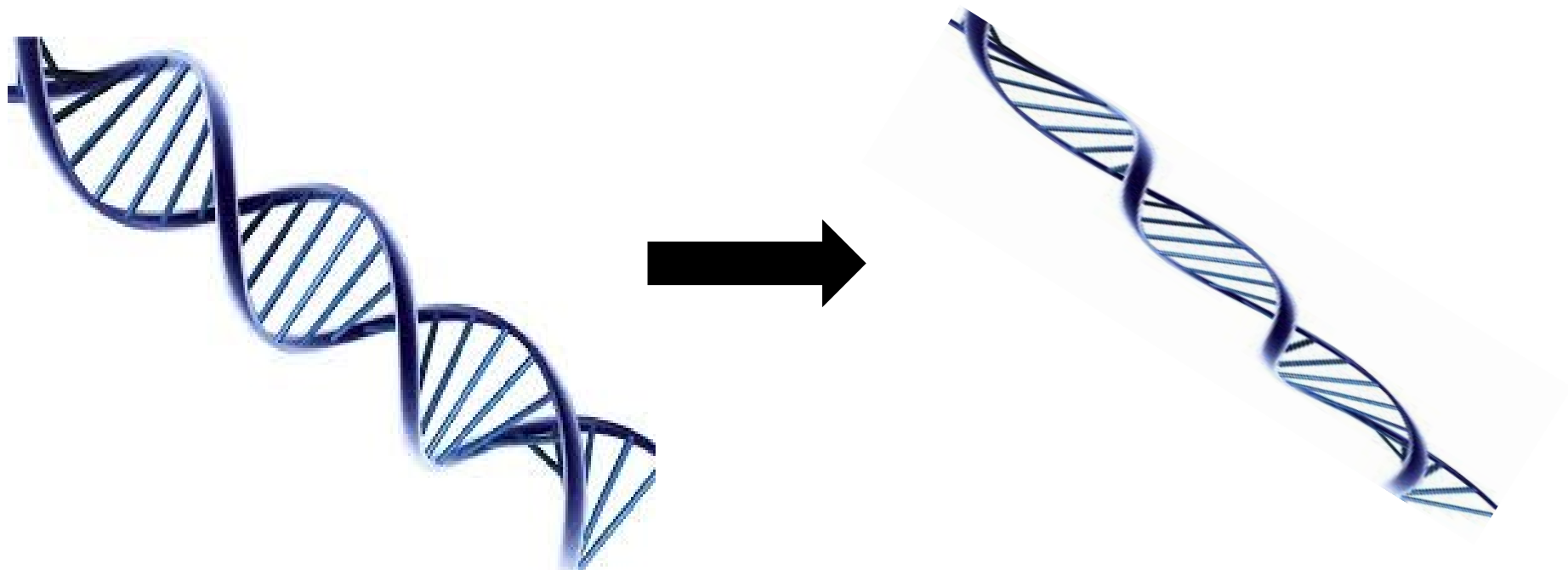
Skutki otyłości w dzieciństwie wzrost liczby adipocytów

Skutki otyłości w dzieciństwie zmiany epigenetyczne

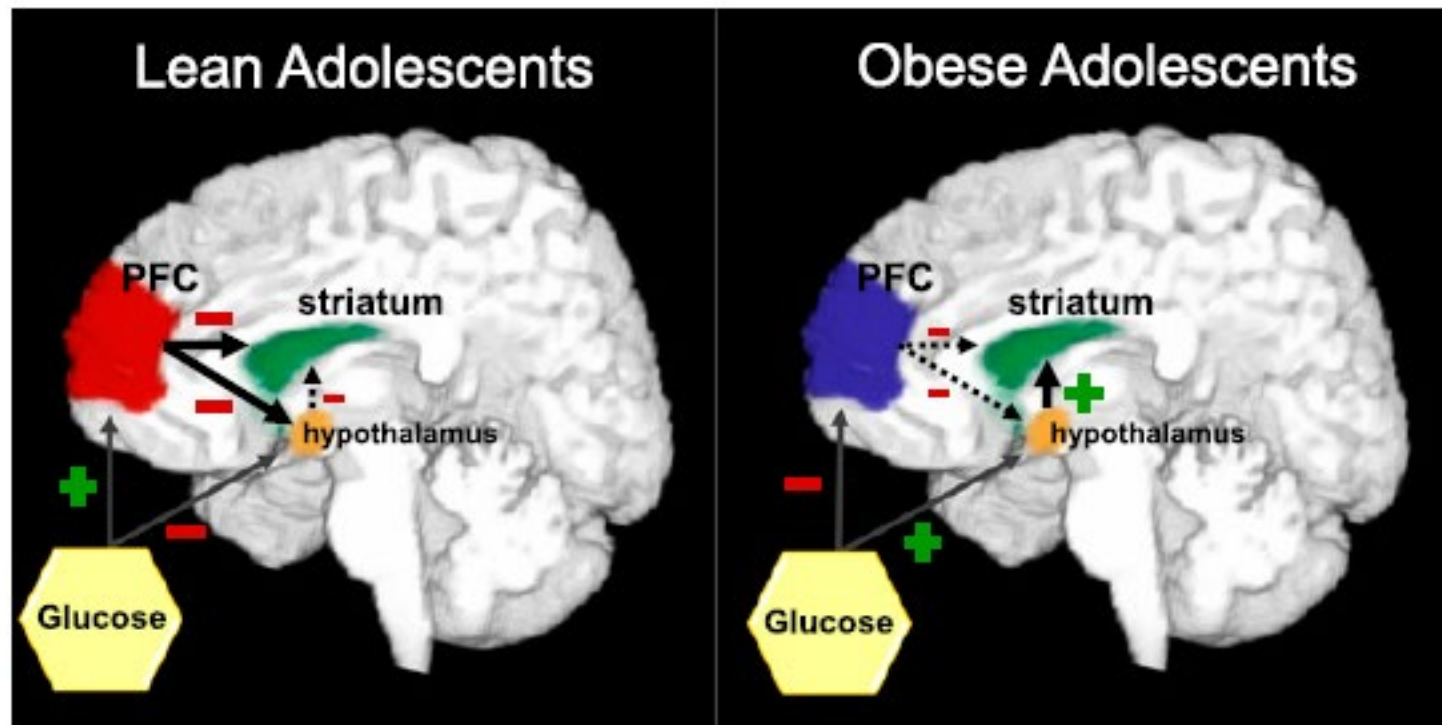

= wyłączanie genów

Skutki otyłości w dzieciństwie „przeprogramowanie mózgu”

Jasterboff AM, 2016

- Opodatkowanie żywności przetworzonej o wysokiej zawartości cukrów prostych
- Ograniczenie liczby reklam promujących w/w żywność
- Ustalenie jednolitego systemu oznakowania żywności

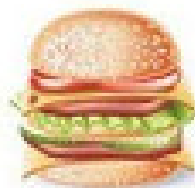

Business Management EU
www.bme.eu.com

ACROSS THE WORLD

Number of McDonald's outlets
of selected countries

US
13,381

Japan
3,598

Canada
1,400

Germany
1,276

UK
1,250

China
660

Most expensive McDonald's burger - selected countries (USD)

Norway
7.18

Denmark
5.93

Iceland
5.21

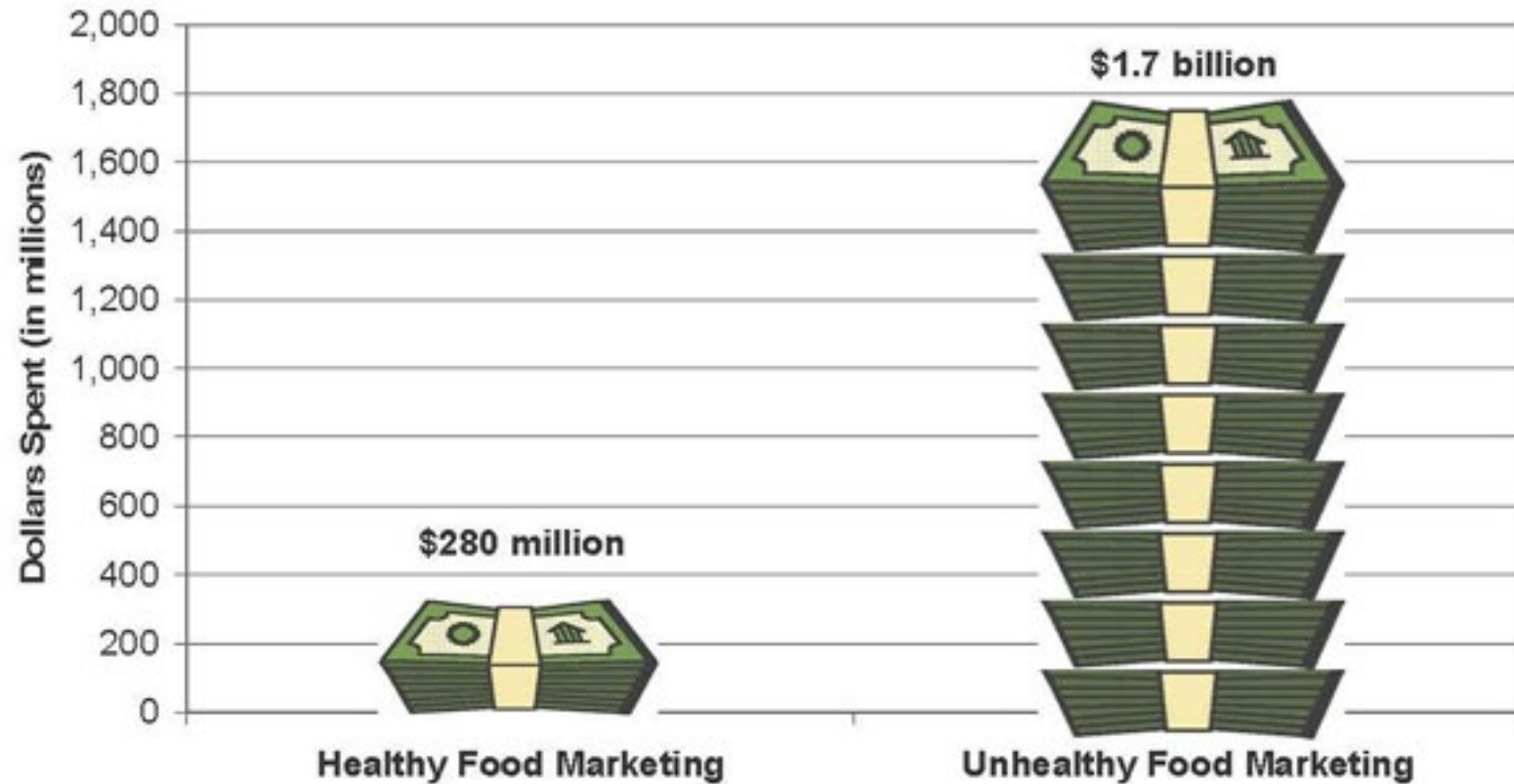

Eurozone
4.96

US
3.57

Spending on Food Marketing to Kids*

*Federal Trade Commission (FTC). *Marketing Food to Children and Adolescents: A Review of Industry Expenditures, Activities, and Self-regulation*. Washington, D.C.: FTC, 2008.

Powell L, Schembeck R, Szczypka G, Chaloupka F, Braunschweig C. "Trends in the Nutritional Content of TV Food Advertisements Seen by Children in the US: Analyses by Age, Food Categories and Companies." *Archives of Pediatric and Adolescent Medicine*, Published online August 2011. doi:10.1001/archpediatrics.2011.131.

KOGO CHRONIĆ?

Jak uniknąć TBT?

- Truskawki
- Jabłka
- Nektarynki
- Brzoskwinie
- Winogrona
- Czereśnie
- Szpinak
- Pomidory
- Ogórki

Jak uniknąć BPA?

gg76437722 www.gograph.com

<http://rcin.org.pl>

Jak uniknąć BPA?

Jak uniknąć BPA?

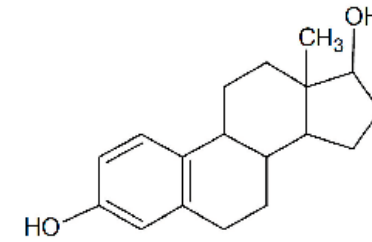

Produkty zawierające ftalany

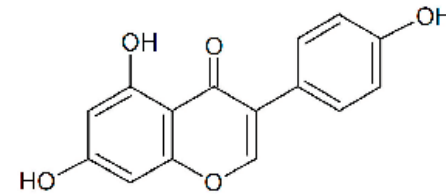

produkt wolny od ftalnów

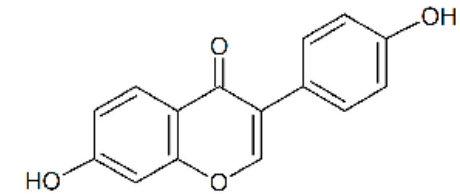
Czy unikać fitoestrogenów?

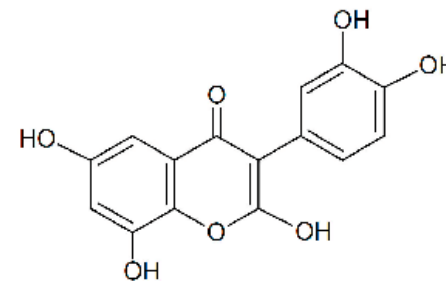
17 β -estradiol

genistein

daidzein

quercetin

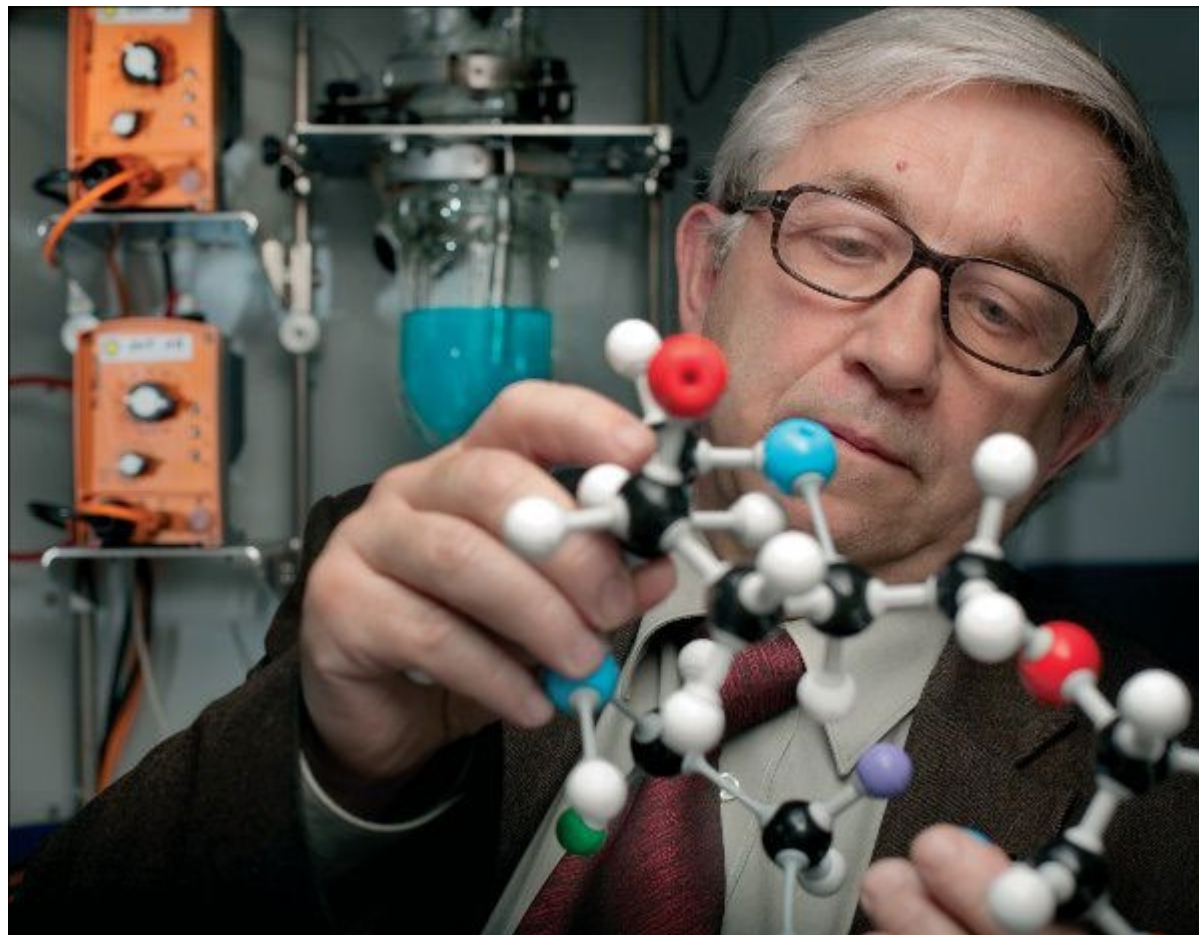
Jak unikać obesogenów?

2016

Jak unikać obesogenów?

Dziękuję za uwagę!